

3 Sedem listov II

Tyatíra

List nás teraz vedie na východ, približne 55 kilometrov od Pergamu. Tyatíra je zo všetkých siedmich miest len zdanlivo najmenej významné mesto. Plinius ho hodnotí ako „priemerné mesto“. A predsa práve jemu je adresovaný najdlhší list a určite aj najväčšie obvinenie. Len veľmi málo chvály (Zj 2,19), zato ale dlhá výčitka, ktorá zaberá takmer celý list (2,20-27).

Kým prvé cirkvi ešte zachovávali určitý odstup od zla, počnúc Pergamom dochádza k zmene. Zlo sa v Pergame usídlilo. V Tyatíre sa situácia ešte zhoršuje; tu zlo naplňa všetko a dokonca vládne cirkvi. V Pergame bolo odpadnutie znázornené črtami pohanského proroka Bileáma, ktorého vplyv číhal zatiaľ iba zvonku. V Tyatíre odpadnutie vládne. Je predstavené v podobe vláducej kráľovnej. Pripomienka Jezábel nie je náhodná. Manželka izraelského kráľa Achaba bola pôvodom Feničanka, dcéra „sidónskeho kráľa Etbaála“ (1 Kráľ 16,31), ktorý bol podľa tradície kňazom kultu Bála a Ištar. Biblia ju opisuje ako mocnú vládkyňu, ktorá kráľa a izraelský ľud zviedla k Bálovmu kultu. Vydržovala štyristopäťdesiat prorokov kanánskeho boha. Vynikala svojou horlivou nenávisťou voči prorokovi Eliášovi a voči všetkým, ktorí chceli zostať verní Bohu. Jej vplyv dokonca pretrval vládu kráľa Achaba a sialal až do obdobia vlády jej synov a dcéry, povestnej Atálie.

Portrét Jezábel odhaľuje charakter novej cirkvi. Odteraz sa odpadlivosť stáva oficiálnym a sídli na najvyšších miestach. Splýva s mocou cirkvi. Je to doba, keď sa cirkev formuje do politickej inštitúcie a povyšuje sa na moc kráľovskej povahy (6. stor.). Nie náhodou je mesto Tyatíra známe práve svojou purpurovou farbou, farbou kráľovstva a kňazstva. Spomíname si na Lýdiu z Tyatíry, ktorá sa živila obchodovaním s purpurou.

Tyatíra je však tiež mesto zasvätené kultu Tyrimna (boha slnka), ktorý sa neskôr stal kultom rímskeho cisára. Odosielateľ tohto listu sa s ironickou črtou predstavuje Tyatíre ako žiariaca bytosť, s očami „ako plameň ohňa“ a s „nohami ako lesklý kov“, akoby na zdôraznenie bledosti tyatírskoho boha slnka a zároveň na odhalenie jeho nadutej domýšľavosti. Rovnaké posolstvo sa opakuje aj na konci listu. Železná berla, ktorou sa má vládnuť nad národmi je daná do ruky Boha Otca a Syna. Jazyk je vypožičaný z 2. žalmu (v. 8 a 9), mesiášskeho žalmu, ktorý prorokuje o vláde Kráľa Mesiáša vláduceho nad národmi. Vláda Jezábel je teda uzurpátorstvom Božej vlády. Je to doba, v ktorej sa cirkev zmocňuje Božej autority.

Obvinenie je vážne. Týka sa nás všetkých. Týmto listom sú oslovené „všetky cirkvi“, pretože toto pokušenie ich všetky ohrozuje. Často sa stáva, že Boží svedok zabudne a nakoniec sám sebou nahradí predmet svojho svedectva. Je to riziko každého náboženstva a všetkých prorokov. Tradícia a inštitúcia sa stavajú pred pravdu, ktorá ich uviedla do úradu. Všetkým Božím svedkom hrozí nebezpečenstvo postaviť sa na miesto Boha. A vždy, keď sa to stane, prejaví sa to netoleranciou a masakrami. Jezábelin režim vynikal práve prenasledovaním a masakrom verných Bohu. To je tvár Tyatíry, cirkvi – inštitúcie stredoveku, ktorá začína svoju činnosť vo chvíli, keď je v roku 538 oficiálne ustanovená, po eliminovaní poslednej ariánskej hrozby a uzatvára ju v roku 1563 tridentským koncilom. Inkvizície, križiacke výpravy, hranice. Nikdy v dejinách ľudstva nebola náboženská netolerancia taká zúrivá a dlhá. Chápeme Boží hnev a oznámenie jeho súdu, „veľkého súženia“. Cirkev draho zaplatí za svoju netolerantnosť.

Vo vnútri Tyatíry zostávajú verní muži aj ženy. Nepoznali „to, čo sa nazýva hĺbinami satanovými“. Tento výraz nachádzame v 1. Kor 2,10 a charakterizuje tých, ktorí svoju inšpiráciu zakladajú skôr na Duchu z výšin ako na „ľudskej múdrosti“ (1 Kor 2,5). Ako za čias Jezábel, aj tu sú tí, „ktorých kolená sa neskláňali“ (1 Kráľ 19,18) a ktorí zostávajú verní Duchu z výšin. List poukazuje na tieto výnimky a chváli najvyšším možným spôsobom. Paradoxne ide o cirkev, ktorá je najcnostnejšia. Sú jej prisúdené štyri vlastnosti: láska, viera, verná služba a vytrvalosť (Zj 2,19). Ba čo viac, táto cirkev zaznamenáva pokrok vo svojich skutkoch. Efezu bolo vyčítané,

že zabudol „na svoje prvotné skutky“. Tyatúra, naopak, predstavuje „skutky hojnejšie ako prvé“. Je to cirkev svätého Františka z Assisi, svätého Ľudovíta, ktorý zakladal školy, prvé nemocnice a univerzity. Je to tiež, a najmä, doba prvých výziev k reforme a k pokániu. Spomeňme Pierra Valda (1140 – 1217) v Taliansku, Johna Wycliffa (1320 – 1384) v Anglicku, Jána Husa (1438 – 1415) v Čechách, Martina Luthera (1483 – 1546) v Nemecku. Všetci títo muži a tieto hnutia, ktoré idú proti prúdu, sú povzbudzované: „Len sa pridajte toho, čo máte, až kým neprídem.“

Nie je ľahké udržať sa na nohách v dave, ktorý tlačí dopredu. Nie je ľahké myslieť a milovať v čase tmy a netolerancie. Jedinou útechou je teda nádej, uistenie o tom, že tiene sa čoskoro rozplynú. To je celé poslanstvo zhrnuté v zasľúbení „rannej hviezdy“, poslednej hviezdy noci, ktorá ohlasuje príchod svitania.

Sardy

Približne 45 kilometrov na juh od Tyatúry sa v dvoch úrovniach tiahne mesto Sardy, odtiaľ je jeho meno v množnom čísle (*Sardeis* v gréčtine). Mesto sa pôvodne týčilo na náhornej plošine vo výške asi 450 metrov. Neskôr, v čase svojho rozkvetu, sa rozšírilo okolo skalnatého výbežku, po okolitých svahoch a údoliach. Od prvého pohľadu svedčí topografia Sárd o úpadku mesta, ktorý poznamenal jeho históriu. Sardy sú dokonalým príkladom protikladu medzi bývalou slávou a úbohous prítomnosťou. V Jánovej dobe už Sardy mohli len spomínať na slávu dávnych dôb. Pred päťsto rokmi patrili medzi najprestížnejšie mestá sveta. Ich posledným kráľom bol bohatý Krésus (okolo 560 – 546 pr. Kr.). Práve za vlády Krésusa padlo mesto do rúk Cýra. Krésus, sebaistý, uspokojený uprostred svojho bohatstva a ľahkého života, sa nechal prekvapiť. Keď sa Cýrovi vojaci objavili na vrcholku kopca, našli stanovisko hliadky prázdne. Mesto bolo úplne otvorené a vystavené nepriateľovi. Odvtedy Sardy stratili svoju suverenitu a stali sa iba tieňom bývalého mesta. Predošlá hrdá pevnosť, ktorá uchvátila a pokúšala Cýra, sa v Jánovej dobe stala pamätníkom starých dobrých čias, obyčajnými troskami, vhodnými len na to, aby živilí nostalgiu obyvateľov Sárd a bolestne im pripomínali cenu, ktorú zaplatili za nedostatok bdelosti.

Výzvy listu sú inšpirované drámou tohto mesta. Prevláda v nich výzva na spomienku: „Spomeň si teda, ako si to prijal a počul, zachraňuj to a kajaj sa!“ V mnohých ozvenách listu do Efezu počuť hnutie návratu k tejto prvej etape histórie kresťanstva. Odosielateľ listu sa predstavuje rovnako ako v liste do Efezu – „ten, ktorý má sedem hviezd“. Spolu s Efezom je to tiež jediná cirkev, ktorej je dané „mať“. Napriek všetkým výčitkám počujeme v obidvoch listoch, že tieto dve cirkvi čosi „majú“. To isté grécke slovo *alla* (a predsa) predstavuje v obidvoch listoch pochvalu, ktorá kontrastuje s výčitkami. Obidve cirkvi dostávajú rovnaké zasľúbenie života: „strom života“ pre Efez (Zj 2,7), „kniha života“ pre Sardy (3,5). V obidvoch je predzvesť slávnostného stretnutia, hostiny s Bohom. V liste do Efezu je hostina zobrazená jedením zo stromu života (2,7). V liste do Smyrny je predstavená bielym rúchom. Je zrejmé, že biele rúcho symbolizuje čistotu, ako naznačuje kontext: „nepoškvrnili si rúcho.“ Ale biele rúcho je tiež spojené so sviatkom a pokrmom, na oslave (Kaz 9,8). Obliečť sa do bieleho rúcha znamená oddať sa slávnostnej nálade a už vopred prežívať predchuť radosti zo stolovania s božským hosťom. Sardská cirkev zaznamenáva v dejinách kresťanstva hnutie návratu k prameňom. Je to obdobie reformácie. Znova sú objavené dávne pravdy. Rozpamätáva sa na jedinečné poslanstvo Biblie, na to, „ako si to prijal a počul“. Božie slovo je opäť predmetom pozornosti veriacich. Mysel sa otvára a znovu prichádza chuť študovať. Reformátori umožňujú priamy prístup k prameňom. V otázke pochopenia Božieho slova už nie sú ľudia závislí od kňazov alebo tradície.

Toto hnutie však veľmi rýchle ustrnulo. Cirkev opäť vytvára svoju vlastnú tradíciu a vlastnú vierouku. Snaha správne uvažovať, ktorá prevažuje v protestantskej scholastike, dostáva prednosť pred osobným vzťahom a spojením s Bohom. Cirkev dokonca opäť upadá do netolerantnosti. Aj protestanti majú svojich inkvizítorov a procesy. Kalvín odsudzuje na hranicu vedcov ako Michael Servet, ktorí majú odvahu myslieť inak. Luther sa angažuje v

protikatolíckych a protižidovských fraškách a odsudzuje na vyhubenie všetkých, ktorí ho nenasledujú. Obeťami náboženských vojen, ktoré sa šíria v Európe, teda nie sú len protestanti. Aj tu sa páchajú zločiny v mene Boha. Protestantská cirkev, rovnako ako cirkev katolícka, ktorá s ňou zápasila, si prisvojuje moc a začína zabúdať na čo sa sama rozpomenula, a nebezpečne upadá do toho, čo kritizovala.

„Tí, ktorí si nespomínajú na históriu, sú odsúdení na to, aby ju sami opakovali.“ Neudržala sa počiatočná bdelosť. Mestské hliadky opustili brány. Cítiť to už z naliehavého tónu listu do Sárd a z opakovaných výziev k bdelosti: „Prebuď sa“, „ak však nebudeš bdieť, prídem ako zlodej a ani sa nenazdáš, v ktorú hodinu prídem na teba“.

Výzvy doliehajú na Sardy s údernosťou rozkazov. „Prebuď sa“, „posilňuj“, „zachovávaj“, „kajaj sa“. Dôvod tohto spôsobu vyjadrovania súvisí s uvoľneným postojom týchto veriacich, ktorým, rovnako ako dávnym obyvateľom Sárd, tento stav vyhovuje.

Našťastie, vydychuje si autor listu, „niekoľko osôb“ zachovalo ducha priekopníkov. „Nepoškrvnili si rúcho.“ Opäť sa zachovala iba menšina. Zmienka o ostatku sa v biblickej tradícii hlboko zakoreňuje. Sväté dejiny zmluvy Boha s jeho ľuďom sú dejinami menšiny zachránených, ktorí prežívajú uprostred nevernosti: od Šéta - tretieho Adamovho syna, po budovateľov chrámu pod vedením Ezdráša a Nehemiáša, cez patriarchov Abraháma, Izáka a Jáкова - verných Bohu, spolu s prorokom Eliášom, vzdorujúcimi proti kultu zlatého teľaťa. „Ostatok prežije.“

Filadelfia

Sotva štyridsaťpäť kilometrov na východ od Sárd nesie stopy svojej zemetraseniami otrasenej minulosti mesto Filadelfia. Veľká sopečná planina, ktorá s ňou hraničí, to oznamuje dokonca už vo svojom názve: Katakaumena (spálená zem). Mesto vybudovali pergamonskí osadníci za vlády Attala II. (159 – 138 pr. Kr.), ktorí sa usilovali rozšíriť grécku kultúru a jazyk. Za svoje meno mesto vďačí láske tohto kráľa k jeho bratovi Euménovi. Filadelfia znamená „bratská láska“. No nie je to jediné meno, ktoré mesto dostáva. Z vďačnosti k Tibériovi, ktorý ho pomohol obnoviť po katastrofách spôsobených zemetraseniami, prijíma meno Neocaesarea (nové cisárske mesto). Neskôr, za čias Vespasiána, zmenilo svoje meno na Flavia, z vďačnosti voči cisárovi Flaviovi. List do Filadelfie odráža túto pohnutú históriu. Aj tu prorocké videnie využíva historické udalosti, aby formulovalo svoje poslanstvo. Filadelfskú cirkev, rovnako ako antické mesto, ktoré ju predstavovalo, založili osadníci. Bolo to obdobie misionárov, ktorí prekračujú európske hranice a vydávajú sa do Afriky a do Nového sveta (od konca 8. stor. do 19. stor.). Je to obdobie obnoveného kresťanstva, síce naivného, ktoré však opäť nachádza horlivosť a nádej dávných dôb. „Lebo hoci máš málo sily, zachoval si moje slovo a nezaprel si moje meno“ (Zj 3,8).

Filadelfskí verní teda kráčajú v šlapajach sardského ostatku. Aj on zachoval slovo. Filadelfia ide dokonca ešte ďalej. Tam, kde list do Sárd dodáva odvahu na „posilnenie“ (Zj 3,2), list do Filadelfie oceňuje vytrvalosť vyvolených, ktorí „zachovávajú“. Je tu viditeľný pokrok. Vytúžené dielo sardskej cirkvi je dokončené v období Filadelfie. V Sardách je príchod Ježiša Krista prirovnávaný k príchodu zlodeja. Vo Filadelfii je, naopak, netrpezlivo očakávaný: „Čoskoro prídem!“ Je to čas obnovy zmluvy s Bohom. Vzájomnosť zmluvy a lásky je vyjadrená ozvenou medzi dvoma slovesami: „zachoval si“ a „ja ťa ochránim“. Tento vzťah jedinečnej a obnovujúcej lásky je vyjadrený dokonca v mene, ktoré označuje cirkev. Filadelfia, čo znamená „láska“, dostáva ako starobylé grécko-rímske mesto meno svojho pána, ktoré je v tomto prípade menom samotného Boha a splýva s menom nového Jeruzalema, zostupujúceho z neba.

Cirkev sa teda v tomto období vyznačuje nádejou na príchod Božieho kráľovstva. Je to v dejinách ľudstva pravdepodobne chvíľa jeho najintenzívnejšieho očakávania. V kresťanskom svete – v Spojených štátoch, Nemecku, Škandinávii, vo Francúzsku, Švajčiarsku, Holandsku – boli zástupy veriacich zaujaté rovnakou nedočkavosťou návratu Krista. Dobový historik John Mc

Master (1852 – 1932) odhadol, že „zo sedemnástich miliónov, ktoré boli v Spojených štátoch, asi milión preukazuje priazeň hnutiu a z nich takmer tisícku tvoria kazatelia“. Očakávanie bolo o to intenzívnejšie, že niektorým sa zdalo, že biblické proroctvo sa presne hodí na ich dobu. Na základe mnohých údajov v proroctvách bol dokonca stanovený dátum – rok 1844.

Je pozoruhodné, že rovnaká horúčka zasiahla Židov aj moslimov. V židovskom meste, v závane chasidského hnutia, v srdci Európy, mnoho verných Židov očakávalo Mesiáša v roku 5603 (1843 – 1844). Ba aj moslimovia došli k rovnakému záveru. *Báb* (brána vedúca k skrytému *imámu*, vtelenému Mesiášovi) sa mal objaviť v roku 1160 *hidžry* alebo v rokoch 1843 – 1844. V ateistickom svete pozorujeme vznik marxistických hnutí, ktoré vyzývajú k pokroku a revolúcii, a ospevujú nádej budúcich dní.

Je to obdobie veľkých nádejí, ktoré úplne zmenili vtedajší svet. Ešte lepšie to chápeme, keď počujeme zvláštne zasľúbenie, charakterizujúce vtedajšiu cirkev. „Otvoril som pred tebou dvere, ktoré nikto nemôže zavrieť.“ Obraz „otvorených dverí“ je objasnený v nasledujúcej kapitole (Zj 4,1). Vidíme ich „v nebi“ a vedú k Božiemu trónu.

Tieto „otvorené dvere“ teda majú dvojaký význam. Predstavujú otvorenie nového poľa pôsobnosti pre šírenie evanjelia. 19. storočie bolo obdobím najväčšieho pokroku v dejinách misie cirkvi. Ale môžu tiež predstavovať vzrastajúcu intenzitu biblického a prorockého bádania, ktoré niektorých viedlo k objaveniu nových právd v Božom diele spasenia. Začína sa premýšľať o súčasnej úlohe Krista v nebi.

Čas filadelfskej cirkvi, oznámený otvorenými dverami na zemi i na nebi, je označený ako doba očakávania a nádeje, ktorá oznamuje vyslobodenie sveta.

Laodicea

Po Filadelfii nás prorok prenáša 55 kilometrov na juh, do Laodicey, na poslednú etapu cesty. Je to naša doba, naša dnešná cirkev, nech jej už dáme akékoľvek meno. Týka sa všetkých nás, ktorí žijeme na konci dejín. Doba konca platí pre všetkých. Vieme to už z toho, že Laodicea spadá do siedmej etapy. Číslo 7 hovorí o závere a je to tiež posledný list. Celému listu dominuje myšlienka konca. Je to zrejmé z toho, ako sa jeho božský autor predstavuje: „Toto hovorí Amen.“ Je to slovo konca, slovo naplnenia všetkých zasľúbení a modlitieb. Aj prorok Izaiáš označil Boha týmto výrazom: „verný Boh“, doslova „Boh Amen“ (Iz 65,16). V obidvoch týchto textoch je „Amen“ v súvislosti so stvorením.

V knihe Izaiáš Boh Amen prisahá, že stvorí „nové nebo a novú zem“ (Iz 65,17). V liste do Laodicey sa Boh Amen predstavuje ako „počiatok stvorenia Božieho“. Boh konca je zároveň Bohom počiatku. Boh sa tu zjavuje ako ten, ktorý sledoval beh udalostí od ich počiatku až do konca. A pretože dejiny sa uzatvárajú, príchod Boha nebol nikdy tak blízko. List ho predstavuje ako toho, ktorý stojí pri dverách a klope, ako to ospevuje Pieseň piesní. Milý, ktorý prichádza, sa aj tu nachádza pred dvermi (Pies 2,8.9; 5,5). Ježiš stojí pri dverách, čo v jazyku Novej zmluvy znamená, že koniec je blízko. Rovnaké posolstvo nesie v sebe zmienka dôverného stolovania, ktorá nasleduje: „Budem stolovať s ním a on so mnou.“

Tento obraz je dôverne známy a už oddáva sa používa na vyjadrenie toho, čo prežívajú ľudia, ktorí sa konečne stretnú. Práve to je pravdepodobne skrytý zmysel každého z posvätných jedál, ktoré sprevádzali každý levitský rituál a židovské sviatky. To isté naznačuje Žalm 23, keď na konci horizontu ľudského utrpenia vykresľuje obraz stola plného lahôdok, ktorý pripravil Boh pre svojho výnimočného hosťa. V Novej zmluve je na dôležitosť jedla v Ježišovom poslaní daný rovnaký dôraz. To je tiež hlavný význam jeho poslednej večere v čase *se-der Pesach*, ktorá sa stala pre všetkých kresťanov znamením nádeje.

Hostina, ktorá končí stretnutím Boha a jeho ľudu, tvorí teda jednu z obľúbených tém knihy Zjavenie. Nádej, o ktorej hovorí Biblia, sa zakladá na skutočnosti a je úplne konkrétna. Potešenie z večere vnímame všetkými svojimi zmyslami. Podstata tohto kráľovstva nemohla byť vyjadrená

lepšie. Vôňa, dotyk, farby, chuť, to všetko má svoju úlohu a prispieva k zážitku bez toho, aby sa hovorilo o prítomnosti toho druhého, ktorý ho obohacuje. Dôvernosť a blízkosť vzťahu je tu ešte vystihnutá klasickou formulou manželskej zmluvy, ktorá obsahuje odpoveď obidvoch partnerov – „budem stolovať s ním a on so mnou“.

Obraz večere výstižne vyjadruje túto dôvernosť. Na lepšie pochopenie je potrebné predstaviť si scénu v prostredí starovekého Stredného východu. Jedlo sa z jedného taniera, rukami, na tej istej zemi. Stolujúci sa navzájom dotýkali, delili sa a spolu prežívali všetky riziká. Bol to naozaj akt vzájomného spoločenstva. Stretnutie s Bohom je teda očakávané ako reálna, fyzická aj historická skúsenosť. Je však zvláštne, že nie človek, ale Boh po ňom túži. Táto túžba je tu opísaná ako úpenlivá prosba Boha, ktorý stojí za dverami ako nepovolaný cudzinec, klope ako žobrák a volá: „Hľa, stojím pri dverách a klopem. Ak niekto počuje môj hlas...“

Je to Boh, ktorý sa necháva pozvať. Hostina musí nastať najprv tu, u nás. Na rozdiel od dverí z listu do Filadelfie sa tieto dvere môžu otvoriť len zdola, z našej strany: „Ak otvorí dvere, vojdem k nemu a budem stolovať s ním.“ Táto Božia prosba uzatvára dlhú výzvu k uvedomeniu a k zmene, výzvu o to patetickejšiu, že Laodicea nepociťuje jej potrebu. Laodicea sa považuje za spravodlivú, ako o tom svedčí jej meno, ktoré znamená „spravodlivý ľud“ a ako to sama dokazuje: „Lebo hovoríš: Som bohatý, zbohatol som, nič nepotrebujem.“ Práve to platilo o starovekej Laodicei, známej svojím bohatstvom a bankovníctvom. Keď Cicero, rímsky konzul (63 pr. Kr. – 43 po Kr.), cestoval Malou Áziou, práve tu sa zastavil, aby si vybral peniaze zo svojich úverových listín. Od 2. stor. pr. Kr. obyvatelia Laodicey razili vlastné mince, ktoré znázorňovali ich miestne božstvá. Laodicea si úplne vystačila a nepotrebovala žiadnu vonkajšiu pomoc. Historik Tacitus (55 – 120 po Kr.) bol nadšený, keď po známom zemetrasení roku 61 videl, že mesto si pomohlo samo, bez pomoci rímskej vlády.

Laodicea mala bohatstvo tiež z úrodnej pôdy a z pastvín, kde sa pásli ovce, ktoré ju preslávili svojou čisto čiernou vlnou. Prekvital tam textilný priemysel, boli založené tkáčske združenia. Mesto bolo tiež známe kolýriom – balzomom, ktorý vyvážalo do celého vtedajšieho sveta.

Všetko toto bohatstvo v sebe nieslo príčinu budúceho nedostatku. List stavia svoju obžalobu na tomto parodoxe. Laodicea si nevšíma, že jej poklad už nemá žiadnu cenu. Jej zlato už nemá hodnotu, jej čistota je pochybná. Dostáva teda radu získať „zlato prepálené ohňom“. Chváli sa preplneným šatníkom, a prechádza sa nahá. Radí sa jej obstarat' si čo najskôr odev a obliecť sa. Najhoršie je, že je slepá a nevšíma si, že je nahá. Ironia listu dáva priam facku smiešnym snobom, ktorí sa sebaisto predvádzajú plní ilúzií, že sú krásni a dobre oblečení, no v skutočnosti na sebe nič nemajú. Radí sa im teda zohnať si kolýrium, ktoré by im pomohlo jasne sa vidieť'.

A tak všetko, akékoľvek bohatstvo Laodicey, jej zlato, odev, kolýrium, všetko o čom si myslela, že to vlastní vo veľkom množstve a kvalite, sa ukazuje márne. Dôvod tejto chyby v úsudku je jednoduchý. Je daný v rade: „Kúp si odo mňa.“ Bohatstvo kresťanov poslednej doby je márne a falošné, pretože nepochádza od Boha. Situácia je o to tragickejšia, že o tom nevedia a veria, že sú bohatí. Tu sa pranieruje spôsob myslenia. Môžeme v ňom odhaliť symptómy našej humanistickej a svetskej civilizácie, z ktorej je Boh vylúčený. Bohatstvo, dokonca duchovné a náboženské, sa zhromažďuje vďaka úsiliu rozumu a z prísneho odkazu na kultúru zdola. Autori náboženskej literatúry neboli nikdy takí plodní, doktori teológie takí početní. Ale výzva k orientácii na duchovné hodnoty sa stala podozrivá, dokonca aj v tých najzbožnejších kruhoch. Už sa neverí na zázraky zhora. Božie kráľovstvo sa buduje tu, dole. Inštitúcie alebo cirkvi, ak nie národ, zaujali miesto nebeského mesta. Politika sa zamieňa za náboženstvo a mudrovanie za zjavenie, ľudské za božské. Toto hnutie si zákerne našlo cestu dokonca aj k tým, ktorí sa odvolávajú na zjavenú pravdu a očakávajú Božie kráľovstvo. Doktrínálna znalosť „pravdy“ a vysoká úroveň duchovného a morálneho ideálu spôsobuje, že si už nevšímajú to, čo treba ešte hľadať, sú spokojní a pyšní sami na seba. Materiálne bohatstvo a úspech misionárskych, administratívnych a kazateľských výkonov nás zaslepuje. Už nevidíme vlastnú biedu. A ak aj

čestne rozpoznať zlo, už v tom nie je nadšenie. Popri nevedomosti vládne ľahostajnosť a vlašnosť. To je diagnóza listu do Laodicey: „Si vlašný, ani horúci, ani studený.“ V blízkosti antického mesta tiekli hojné prúdy minerálnych vôd. Obyvatelia Laodicey sú znalci v oblasti vlašnej vody. Nie je potrebné udávať mená ani písať vysvetlivky pod tento obraz cirkvi. Každý sa v ňom môže nájsť. Črty Laodicey sa odrážajú v našich črtách. List do Laodicey je tiež „súdom proti ľudu“ Laodicey. To je ďalší význam mena tejto cirkvi. Laodicea znamená „ľud súdu“. Čo má teda robiť? Podľa autora listu nie je potrebné hľadať odpoveď tu na zemi, v prejavoch na sympóziách a v hluku zasadaní, či dokonca v hre moci a peňazí. Riešenie prichádza odinakiaľ. Títo falošní boháči závisia od nepravých žobrakov. Dovoľujú, aby ich pokladali za bohatých. Boh odpovedá v úlohe žobraka, ktorý klope na ich dvere a prosí, aby mu otvorili. Riešenie sa nachádza pred dvermi. Je potrebné vstať a otvoriť ich. Tomu, kto sa na to odváži, „kto zvíťazí“, Boh sľubuje celé svoje vznešené a nekonečné kráľovstvo: „...bude sedieť so mnou na mojom tróne.“

Je to uistenie o inom životnom poriadku, o inej vláde, o inej slobode v radoosti z toho, čo sme sami nezískali. Tomu, kto otvorí dvere tu na zemi, otvorí Boh dvere k svojmu trónu tam hore.

Je významné, že ihneď po tom sa videnie zmieňuje o „otvorených dverách“ k Božiemu trónu v nebi. Malo by teda existovať dve dvere. Jedny sú na zemi – Boh na ne klope, netrpezlivo a usilovne. List Laodicey tu preberá obraz z Piesne piesní: „Čuj! Môj milý klope: Otvor mi, sestra, milovaná moja!“ (Pies 5,2) Ak veríme, že ide o rovnaký obraz, údery sú veľmi silné. Nejde teda o jemné klopanie. Je to búchanie. Tento Boží zápal hovorí o závažnosti situácie a o jeho horúcej láske. Otvorenie týchto dvier záleží od našej vôle. Sú to dvere nášho srdca. Je to kresťanstvo prežívané v tele a čase. Sú to naše voľby a naše zápasy, naša odpoveď na Božiu výzvu o vstup do nášho života.

Druhé dvere sú v nebi. Môže ich otvoriť len Boh a vedú k Božiemu odpusteniu a do jeho kráľovstva. Kresťanstvo teda nie je iba náboženstvo existenciálnej povahy, etika alebo emócia, ktorá by sa týkala len jednotlivca počas jeho pozemského života. Božie kráľovstvo nie je len „medzi vami“ (Luk 17,20.21). Zjavenie hovorí aj o iných dverách, tých v nebi, od ktorých má kľúč jedine Boh. Božie kráľovstvo je tiež vesmírne (Luk 17,24). Je tu dvakrát použitý rovnaký obraz dvier, aby bolo zrejmé, že medzi obidvoma existuje vzťah. Nebeské kráľovstvo sa začína už tu na zemi, keď otvoríme dvere. Ten, kto klope na dvere, to jasne hovorí: „Vojdem k nemu a budem stolovať s ním a on so mnou.“ Hostina je súčasťou našej existencie. Boh zostupuje až k nám, toleruje náš jedálny lístok a našu chuť. Je z nášho stola. Ale v kontakte s ním sa v nás vytvára a cibí iná chuť. Táto blízkosť vytvára potrebu inej blízkosti, skutočnejšej, reálnejšej. Pokrm sa teda iba ochutnáva ako predjedlo, ktoré vyvoláva chuť na ďalší pokrm až po „a on so mnou“ (Zj 3,20). Čím viac žijeme s Bohom tu na zemi, čím viac sa k nemu približujeme, tým viac sa stáva naliehavejšou potreba jeho prítomnosti, tým viac vnímame všetko, čo chýba tomuto pokrmu, tým viac túžime po inom svete, po kráľovstve v nebi. Čím viac otvoríme naše vlastné dvere tu na zemi, tým viac túžime, aby sa pre nás otvorili tie druhé, v nebi.